

Motion till riksdagen

1989/90:L416

av Ingrid Hemmingsson och Wiggo Komstedt

(båda m)

Umgångerätten för föräldrar och barn

Barn behöver båda sina föräldrar. Vid en skilsmässa där tvist om vårdnaden uppstår bör det alltid vara en strävan att barnen får bibehålla kontakten med båda föräldrarna. Båda föräldrarna har lika stort behov att umgås med sina barn.

En dom hjälper aldrig de inblandade i en vårdnadstvist. Visserligen kommer man fram till vem som skall ha vårdnaden och hur umgänget barn och föräldrar skall ske. Konflikten finns ofta kvar och kan t.o.m. förvärras inför en rättegång. Även om hela familjen far illa så är det barnen som klarar sig sämst, de är mest utsatta och försvarslösa.

Eftersom kvinnan oftast tilldöms vårdnaden kan det vara mannen som efter en svår vårdnadstvist av olika skäl inte har möjlighet att upprätthålla kontakten med barnen. En långdragen vårdnadstvist innebär nästan alltid att föräldrarna har smutskastat varandra även inför barnen. Det är djupt beklagligt för alla parter.

Vid de flesta familjeseparationer kommer man överens om vårdnaden. I dag väljer många föräldrar den gemensamma vårdnaden. Det borde vara det naturliga och uteslutas endast om den ena föräldern inte är lämplig eller inte vill ha det juridiska föräldraskapet.

Barnets talan har hittills fullgjorts av vårdandshavaren – föräldern. Det är självklart att föräldrarna skall företräda barnet om de är ense. Det är viktigt att barn och föräldrar samarbetar efter en skilsmässa.

I de fall där föräldrarna ej kan enas och där man kan utgå ifrån att barn och föräldrar kan ha skilda intressen skall det finnas en särskild ställföreträdare för barnet. Det bör ankomma på ett offentligt biträde enligt rätthjälpslagen att till alla delar biträda barnet i målet.

Även de större processbehöriga barnen skall kunna få ett offentligt biträde i alla mål som rör barnets personliga förhållanden. I dag finns den möjligheten endast när det gäller LVU-mål.

I den promemoria från justitiedepartementet som är ute på remiss har inte frågan om barns talerätt tagits upp. Detta bör dock finnas med i den framtida behandlingen när propositionen framläggs för riksdagen.

Det finns orsak att göra andra förbättringar i handläggningsordningen när det gäller vårdnads- och umgängskonflikter.

●om föräldrarna kan komma överens innan huvudförhandling i domstol sker är det en fördel. Det är bäst för barnet om de kan samsas. Domstolen

måste tidigare och på ett mera aktivt sätt ta del i målet. Domstolen skall kunna uppdra åt socialnämnden eller annat organ att ordna samarbetsamtal mellan föräldrarna om de samtycker till detta. I princip skall vårdnadsutredningen anstå så länge samarbetsamtal pågår.

Domstolen skall så långt möjligt undvika interimistiska beslut om vårdnaden. Om det ändå är nödvändigt med ett beslut skall domstolen endast bestämman var barnet skall bo.

I likhet med departementspromemorian föreslår vi en förenklad handläggning av vårdnadsprocessen för att slippa det dubbla processandet först inför socialnämnden och sedan inför domstol. Socialnämnden bör endast avge yttrande till domstol.

Ibland förekommer det att en förälder som slutgiltigt förlorar en vårdnads- och umgängesprocess omedelbart sätter igång med en ny sådan. Den måste då enligt gällande ordning genomföras i sin helhet.

Detta förvärrar situationen ytterligare och för med sig negativa konsekvenser för barnets trygghet och nya slitningar mellan föräldrarna. Detta bör motverkas genom att en viss tid skall ha förflutit sedan vårdnadsfrågan senast genom dom vunnit laga kraft. Det bör även tas hänsyn till om talan framstår som obefogad med hänsyn till tidigare dom.

Den dom som vunnit laga kraft skall gälla till dess annat beslut fattas av domstol. Ingen av föräldrarna skall ha möjlighet att förhindra detta.

Målsättningen för de kommande förändringarna bör vara att försöka finna sådana former för hela handläggningen att barnens rätt tas till vara på ett bättre sätt och att föräldrar och barn bereds verkliga möjligheter att ha god kontakt även efter en skilsmässa och efter det att tvisten avgjorts.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag om åtgärder för att säkra föräldrars och barns umgängesrätt enligt de i motionen anförda riktlinjerna.

Stockholm den 24 januari 1990

Ingrid Hemmingsson (m)

Wiggo Komstedt (m)